

§ 375 Yttrande över betänkandet Ökad trygghet för visselblåsare (SOU 2020:38)

Dnr KS 2020-000477 020

Kommunstyrelsens beslut

Skellefteå kommun yttrar sig enligt personalnämndens förslag.

Sammanfattning

Arbetsmarknadsdepartementet har för eventuellt yttrande översänt betänkandet "Ökad trygghet för visselblåsare (SOU 2020:38)". Betänkandet handlar om hur det så kallade Visselblåsardirektivet som antogs av EU i oktober 2019 kan genomföras i svensk rätt senast 17 december 2021.

Personalnämnden beslutade 2020-09-09 § 68 att godkänna ett förslag till yttrande enligt vilket Skellefteå kommun anser att utredningen i stort sett gjort bra avväganden för hur EU-direktivet kan genomföras i svensk rätt. För Skellefteå kommun innebär förslaget ingen egentlig praktisk skillnad jämfört med idag. En visselblåsarfunktion håller på att införas i kommunen och kommer att finnas på plats under innevarande år. I yttrande framförs att kommunen uttalar avvikande åsikt på en punkt i utredningen. Det handlar om att utredningen föreslår att fritidspolitiker inte ska omfattas av samma skydd mot repressalier som exempelvis anställda. Här delar inte personalnämnden utredningens syn att fritidspolitiker har en särskild position som gör att de har andra möjligheter att lyfta frågor om missförhållanden än vad anställda har. Fritidspolitiker bör därför också omfattas av skydd för repressalier.

Beslutsunderlag

Personalnämndens protokoll 2020-09-09 § 68
Kommunledningskontorets tjänsteskrivelse 2020-08-27
Arbetsmarknadsdepartementets remiss

Skickas till:

Arbetsmarknadsdepartementet

§ 68 Dnr PN 2020-000150 020

Yttrande över betänkandet Ökad trygghet för visseblåsare (SOU 2020:38)

Personalnämnden föreslår kommunstyrelsen

Godkänna yttrandet.

Sammanfattning

Skellefteå kommun har fått möjlighet att yttra sig över Ökad trygghet för visseblåsare (SOU 2020:38).

Betänkandet handlar om hur det så kallade Visseblåsardirektivet som antogs av EU i oktober 2019 kan genomföras i svensk rätt senast 17 december 2021.

Kommunledningskontoret anser att utredningen i stort sett gjort bra avväganden för hur EU-direktivet kan genomföras i svensk rätt. För Skellefteå kommun innebär förslaget ingen egentlig praktisk skillnad jämfört med idag. En visseblåsarfunktion håller på att införas i kommunen och kommer att finnas på plats under innevarande år.

Kommunledningskontoret anser dock att kommunen bör uttala avvikande åsikt på en punkt i utredningen. Det handlar om att utredningen föreslår att fritidspolitiker inte ska omfattas av samma skydd mot repressalier som exempelvis anställda. Här delar inte kommunledningskontoret utredningens syn att fritidspolitiker har en särskild position som gör att de har andra möjligheter att lyfta frågor om missförhållanden än vad anställda har. Fritidspolitiker bör därför också omfattas av skydd för repressalier.

Beslutsunderlag

Kommunledningskontorets tjänsteskrivelse 2020-08-27

Bilaga - Yttrande

Remiss - Ökad trygghet för visseblåsare (SOU 2020:38)

Beslutet sänds till:

Kommunstyrelsen

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande Ökad trygghet för visseblåsare (SOU 2020:38)

Skellefteå kommun ser positivt på initiativet till ett mer enhetligt skydd för visseblåsare i EU-länderna och mellan privat och offentlig sektor.

Utredningen har i stort gjort avväganden mot nuvarande svensk lagstiftning på ett bra sätt. Utredningen har också i stort lyckats anpassa de krav EU-direktivet ställer till svenska förhållanden och har inte på något sätt gjort inskränkningar i det nuvarande skydd som finns.

Skellefteå kommun anser dock att fler borde omfattas av ett skydd mot repressalier. Det gäller främst de som i utredningen benämns fritidspolitiker men också de som utredningen inte nämner – den enskilde medborgaren.

Utredningen identifierar själv svårigheten att veta vilken lagstiftning som kan och ska tillämpas i vilken situation. Här önskar Skellefteå kommun att lagstiftaren ser över möjligheterna att göra det tydligare för den enskilda individen att i förväg kunna veta vilket skydd den har och enligt vilken lagstiftning.

Som offentlig organisation är det Skellefteå kommuns hållning att oavsett vem det är som rapporterar en oegentlighet eller i vilken kanal denne gör det, ska den känna sig säker på att kommunen inte på något sätt kommer att utsätta den för repressalier annat än i de fall den begått ett lagbrott eller så grovt åsidosatt sina åtaganden att kommunen tvingas agera.

Allmänna synpunkter

Som del av den svenska offentliga sektorn omfattas Skellefteå kommun redan idag av långtgående skyldigheter att på olika sätt möjliggöra för sina anställda att rapportera om sådant som inte fungerar i verksamheten eller sådant som till och med är olagligt. Väljer den anställda att göra det till media får vi inte på något sätt efterforska vem som rapporterat.

De förändringar utredningen föreslår i svenska lagstiftning med anledning av EU-direktivet lär inte innebära några större förändringar för oss som kommun i praktiken. Skellefteå kommun ser det som en fördel med lagstiftning som gör det mer lika för privat och offentlig sektor med skyldighet att som arbetsgivare ha intern rapporteringskanal och rättighet som anställd att vara skyddad från repressalier. Det gör förhoppningsvis möjligheterna att rapportera oegentligheter mer kända och underlättar rörelse mellan olika sektorer på arbetsmarknaden.

För Skellefteå kommun som offentlig organisation är det också en självklarhet att vara öppen för olika typer av granskningar och bedriva vår verksamhet på ett så transparent sätt som möjligt. Därför känns det som att utredningen saknar ett invånarperspektiv. Skellefteå kommun hade önskat att utredningen också innehållit ett resonemang om skydd för den enskilde medborgaren. Till exempel för den som kommer i kontakt med kommunen som brukare av dess tjänster, såväl myndighetsutövning som annat.

Avsnitt 6.3.1 Den primära personkretsen som ska omfattas av skyddet

Skellefteå kommun delar inte utredningens mening att fritidspolitiker inte ska omfattas av skyddet annat än om de rapporterar i egenskap av någon av de andra kategorierna som omfattas av skyddet. Utredningen menar att ”politiker inte bör anges som särskild personkategori i den nya lagen. Politiker har nämligen i regel goda möjligheter att genom sina politiska uppdrag och sina positioner i samhället lyfta frågor om missförhållanden – det gäller även missförhållanden som råder i verksamheter som de är aktiva i eller kommer i kontakt med genom sina uppdrag.”

I Skellefteå kommun finns många fritidspolitiker som inte kan anses ingå i någon av de andra personkategorierna. Som ledamot eller ersättare med enstaka förtroendeuppdrag kan fritidspolitikern inte anses ha en sådan position i vare sig samhället eller organisationen att hen kan känna sig starkare eller tryggare än någon annan. Liksom en anställd kan fritidspolitikern känna sig ha nått vägs ände genom att använda de rapporteringsvägar som i första hand förespråkas och därför ha behov av att använda en rapporteringskanal där den är skyddad. Det är mycket viktigt att svensk lagstiftning inte på något sätt bidrar till en svårare rekrytering av förtroendevalda politiker.